

SOLUȚIE PENTRU UN PARLAMENT REPREZENTATIV

Mihai CORJ,

doctor în drept, conferențiar universitar, decan al Facultății de Drept, INED

SUMMARY

Returning to our intention to bring normalcy injustice of the Election Code, we propose a simple solution, offering citizens a fair chance to have next term a truly representative parliament. Thus, by lowering the threshold for political parties at 6-4% for blocks of 9-7% and from 11-9% and independent candidates from 2-1% will have a real chance the Parliament of XX is one truly representative. A brilliant solution is always very simple. Following this study, we propose for public discussion a bill ferend.

Keywords: representative, threshold, threshold of representation, electoral system, political parties, independent candidates

REZUMAT

Revenind la intenția noastră de a aduce la normalitate o nedreptate din Codul electoral, propunem o soluție simplă și oferim cetățenilor o șansă reală de a avea în viitoarea legislatură un parlament într-adevăr reprezentativ. Astfel, prin micșorarea pragului electoral pentru partidele politice de la 6% la 4%, pentru blocuri – de la 9% la 7% și, respectiv, de la 11% la 9%, iar pentru candidații independenți – de la 2% la 1%, vom avea o șansă reală ca Parlamentul de legislatura a XX-a să fie unul realmente reprezentativ. O soluție genială este întotdeauna și una foarte simplă. Urmare a acestui studiu, propunem pentru discuții publice un proiect *de lege ferenda*.

Cuvinte-cheie: reprezentativ, prag electoral, prag de reprezentare, sistem electoral, partide politice, candidați independenți

*„Toate ideile mari au fost cândva gândite,
trebuie încercat doar să le mai cugetăm o dată”.*
(Johann Wolfgang von Goethe)

Introducere. Conform prevederilor art.1 alin. (3) din Constituție [1], Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Legiuitorul constituant, în art. 5 alin. (1), a statuat că democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul. În temeiul art. 60 alin. (1) din Constituție, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului. Articolul 68 din Legea supremă este consacrat mandatului reprezentativ.

Potrivit art. 2 alin. (1) din Constituție, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale repre-

zentative, în formele stabilite de Constituție.

Mandatul reprezentativ semnifică dreptul delegat de poporul Republicii Moldova, ca titular al suveranității naționale, deputaților din Parlament pentru exercitarea puterii legislative ca parte componentă a puterii de stat, în baza și în conformitate cu prevederile constituționale și legale.

Calitatea reprezentării politice depinde de aspecte tehnice precum sistemul electoral, sistemul de partide etc., decisiv totuși pentru transformarea votului popular în reprezentare, la nivelul parlamentelor rămînînd sistemul electoral.

Metode aplicate și materiale utilizate. În procesul studiului, au fost aplicate metodele: analiza, sinteza, comparația, conștientizarea logică. La elaborarea acestui studiu a fost utilizat cadrul normativ național și cel internațional, precum și opinii ale savanților și experților în domeniu.

Rezultate obținute și discuții.

Așadar, pornind de la ideea că sistemul electoral reprezintă o condiție fundamentală în procesul creării reprezentativității, am hotărît să aruncăm o privire retrospectivă asupra sistemului electoral din RM, venind cu unele încercări de simplificare și ameliorare a lui prin amendamente.

Inițial, în Republica Moldova am avut parte de un sistem electoral majoritar.

Ulterior a fost adoptat sistemul proporțional cu distribuirea mandatelor după metoda lui Victor D'Hondt, rezultatul fiind favorabil partidelor mari și defavorabil celor mici.

Scrutinul reprezintă o parte a sistemului electoral și este modalitatea prin care alegătorii desemnează autoritățile reprezentative. O caracteristică principală a alegerilor din Republica Moldova este sistemul de liste ale reprezentării proporționale. Fiecare formațiune politică desemnează candidații în

ordinea acceptată de membrii ei, iar alegătorii votează doar pentru partid sau altă organizație social-politică.

În iunie 2009, Parlamentul a supus amendării art. 86 din Codul electoral [2], astfel fiind stabilit pragul minim de reprezentare pentru un partid, o organizație social-politică de 5 la sută din voturile valabil exprimate. Parlamentul a efectuat aceste modificări cu mai puțin de 1,5 luni înainte de alegeri în lipsa unor consultări publice, practică ce contravine Codului de bune practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția.

În 2010 am trecut la distribuția egală a restului de mandate de deputat nedistribuite. Potrivit amendamentelor la Codul electoral din iunie 2010 [3], mandatele rămase sînt distribuite cîte unul partidelor care au acces în parlament, începînd cu concurentul electoral care a obținut cel mai mare număr de mandate, în ordine descrescîndă. Această metodă de repartizare a mandatelor este mai favorabilă partidelor mici, oferindu-le posibilitatea de a-și maximiza avantajul electoral în procesul transformării voturilor în mandate.

Trebuie să menționăm faptul că această schimbare nu a fost salută de Misiunea de observare a alegerilor OSCE/BIDDO [4], motivînd că sistemul de alocare a mandatelor în parlament s-a modificat cu patru luni înainte de alegeri în lipsa unor consultări publice, practică, după cum am mai spus, ce contravine Codului de bune practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția [5].

Ca urmare a modificării art. 87 din Codul electoral, la alegerile parlamentare anticipate din 28 noiembrie 2010, la distribuția mandatelor de deputat, pentru prima dată, a fost aplicată metoda prin coeficient (Q), numit *coeficientul Hare* [6]. Acest coeficient a fost calculat ca un raport între numărul de voturi valabil exprimate și numărul de

mandate de deputat rămase după scăderea mandatelor obținute de candidații independenți. Această revizuire substanțială a principalei legi electorale a impulsionat democratizarea procesului electoral și crearea unor condiții egale tuturor concurenților electorali, exceptînd candidații independenți. Astfel, pragul electoral pentru candidații independenți a fost fixat de 2%, pentru partide a fost redus la 4%, alianțele electorale au fost repuse în legalitate, fixînd un prag de 7% pentru coalițiile compuse din două componente și 9% pentru blocurile formate din trei și mai multe componente.

În perioada 20 aprilie – 10 mai 2013 am avut parte, în aspect legislativ, de un sistem electoral mixt [7], drept că acesta nu a avut o durată prea lungă, de aceea practic nici nu a putut fi testat. Ca urmare a faptului că Parlamentul, la 3 mai 2013 [8], a amendat prevederile Codului electoral introduse la 19 aprilie 2013, astăzi am revenit la situația *ab initio* din 2010, deci la sistemul electoral proporțional, însă cu pragul de reprezentativitate mai mare pentru partide politice și blocuri.

Totodată, menționăm că un grup parlamentar a expediat, neoficial, un proiect de lege privind schimbarea sistemului electoral Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) pentru expertizare și avizare. Comisia de la Veneția, căreia i-a fost transmis proiectul de lege privind modificarea sistemului electoral din unul proporțional în unul mixt, a oferit un aviz negativ. Potrivit avizului înaintat de Comisie, decizia de a schimba sistemul electoral este dreptul suveran al fiecărui stat, dar schimbarea modului de vot de la sistemul electoral proporțional la cel mixt într-un an electoral, cu alegeri parlamentare, prezintă semne de îngrijorare.

Comisia de la Veneția consideră că o astfel de schimbare nu este

bine-venită în circumstanțele date, iar modificarea sistemului electoral propriu-zis necesită timp pentru a evita manipularea cetățenilor sau tentativele de manipulare.

De altfel, cu tot respectul nostru pentru Comisia de la Veneția, considerăm că prin ultimul său aviz în această chestiune ea nu a spus nimic nou, ci a reiterat prevederile pct. 63 – 65 din Raportul explicativ al Codului bunelor practici în materie electorală (Veneția, 18-19 octombrie 2002).

Noi venim cu o soluție prin care, amendînd pragul electoral (pragul de reprezentare) atît pentru partidele politice, cît și pentru candidații independenți, vom scoate toate suspiciunile, precum „candidații independenți din circumscripțiile uninominale ar putea avea legături cu oamenii de afaceri locali sau ar putea fi influențați de alți actori care își urmăresc propriile interese”, deoarece candidatul independent candidează într-o circumscripție națională care, de altfel, este unica pe țară. Astfel, candidatul independent, pentru a fi ales deputat în Parlament, urmează să acumuleze cel puțin 1% din voturile valabile exprimate pe unica circumscripție națională.

Totodată, datorită acestui fapt dispare și problema reprezentării etnice în Parlament, a reprezentării locuitorilor din regiunea transnistreană și a cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotarele țării.

Sistemul electoral este elementul cel mai important pentru dezvoltarea valorilor democratice în societate. Evident că sistemul electoral al reprezentării proporționale din Republica Moldova a influențat formarea pluripartidismului, aceste două componente aflîndu-se într-o relație de interdependență, influențate la rîndul lor de condițiile social-politice.

În Republica Moldova, ca și în alte state ale lumii, dilema *majoritar, proporțional sau mixt* domină disputa referitoare la transforma-

rea sistemului electoral. Ambiguitatea termenului „uninomial”, preferat în discuția publică despre cel mai adecvat sistem electoral, sugerează o atitudine ostilă listelor de partid. De cele mai dese ori, sistemul uninomial desemnează în fapt o procedura majoritară (în engleză – *single-winner constituencies*) ce funcționează după formula „cîștigătorul ia totul” (*first past the post*). În accepțiunea cea mai simplă, acest sistem presupune că în fiecare circumscripție există doar un singur mandat disputat și fiecare alegător dispune de un singur vot. Dar **sistemul majoritar nu este doar uninomial, la fel cum și sistemul proporțional nu presupune neapărat scrutinul pe listă de partid**. Adesea însă sistemele majoritare sînt uninominale. Permițînd apariția unor majorități stabile și, în consecință, a unor guverne puternice, acest sistem conduce *la nereprezentarea aceluia segment din electorat care a votat contra candidatului sau listei învingătoare*.

Mai democratică decît sistemul majoritar, reprezentarea proporțională permite o mai bună reprezentare a stării de opinie a electoratului, însă prezintă serioase inconveniente în ceea ce privește stabilitatea și autoritatea guvernelor. Aparută ca o reacție la sistemul majoritar la sfîrșitul secolului al XIX-lea, reprezentarea proporțională se regăsește – într-o formă sau în alta – în mai toate statele europene, doar Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și Franța practicînd formule majoritare. De asemenea, au fost introduse o serie de proceduri majoritare ce au moderat efectul reprezentării proporționale absolute, de tipul pragului electoral, al primei majoritare, al selecției preferențiale de către alegător a candidatului sau chiar al selecției personalizate a candidaților.

Totodată, combinarea dintre cele două sisteme electorale, majoritar și proporțional, a dus la apariția

sistemului mixt, care poate rezolva, într-o manieră acceptabilă, atît problema reprezentării minorității în organele legislative, cît și formarea majorităților necesare guvernărilor stabile. Dispunînd de două voturi – unul în cadrul unui scrutin de listă și unul în cadrul unui scrutin uninomial –, alegătorul își poate manifesta sprijinul pentru interese specifice, dar poate, cu ajutorul votului uninomial, să susțină și curentele majoritare. În funcție de raportul care se stabilește între componenta proporțională și cea majoritară în cadrul sistemului mixt, putem defini existența unui sistem mixt echilibrat sau, respectiv, a unui sistem mixt cu preponderență majoritară ori cu preponderență proporțională.

Sistemul mixt care, în proporții diferite, combină aceste două tipuri de scrutine pare a rezolva, într-o manieră acceptabilă, atît problema reprezentării alegătorilor în organele legislative, cît și formarea majorităților necesare guvernărilor stabile.

Sistemul electoral nu este neutru. El influențează, în funcție de context, sistemul de partide și numărul de candidați independenți care se pot înscrie într-un scrutin electoral.

În condițiile scăderii alarmanțe a încrederii în instituțiile politice (partidele politice), simptom al delegitimării actorilor, reforma sistemului electoral poate fi un mecanism de reechilibrare politică și instituțională. Sistemele electorale sînt doar unul dintre elementele unei transformări reale și eficiente a sistemului politic moldovenesc, buna lor funcționare depinzînd de numeroase alte variabile, cum ar fi: tradiția, structura socială, dar și capacitatea clasei politice de a-și asuma rolul de agent al schimbării.

Așadar, alegerile constituie principiul de bază al democrațiilor reprezentative. Prin ele se asigură legitimitatea politică fără de care guvernările democratice nu pot fi eficiente. Metoda prin care voturile

se transformă în mandate definește modelul de scrutin. Din această perspectivă sînt acceptate trei mari familii de scrutine: scrutinul *majoritar*, scrutinul *proporțional* și scrutinul *mixt*.

Trebuie să menționăm că toate tipurile de scrutine au atît avantaje, cît și dezavantaje, deci nu există sisteme electorale perfecte. De aceea, pentru ca alegătorul să nu fie influențat negativ de conceptul votului tactic, util sau de protest, noi **venim cu propunerea să fie micșorat pragul electoral atît pentru partidele politice, cît și pentru candidații independenți, astfel încît să putem promova în parlament reprezentanții mai multor partide politice, inclusiv candidați independenți**. Astfel, amendînd pragul de reprezentare pentru toți concurenții electorali, vom acorda tuturor concurenților electorali șanse reale de a accede în Parlament.

Funcționarea unui regim democratic nu depinde doar de instituțiile prin care se realizează diviziunea muncii între executiv și legislativ, ci și de un număr de reguli formale, precum și de proceduri informale prin care actorii politici influențează funcționarea regimului. În acest context, dezbaterea privind sistemul electoral este strîns legată de tema consolidării proceselor democratice, iar tipul de sistem electoral adoptat poate influența atît sistemul de partide, cît și participarea politică.

Cheia succesului procesului de reformare a sistemelor de recrutare a clasei politice stă în capacitatea partidelor de a se transforma, de a-și reorganiza structura și, implicit, de a înțelege corect și responsabil rolul dominant pe care îl au în societate. Funcționalitatea unui sistem de partide depinde de modul în care constrîngerile electorale creează un anumit spațiu politic atît pentru organizarea sistemului concurențial, cît și din perspectivă strategică.

Astăzi, vorbind despre reprezentativitate, nu putem face abstracție de sistemul electoral existent.

Societatea moldovenească trebuie să impună clasa politică, în procesul de transformare a vieții politice, ca primă reformă, să modifice sistemul electoral, iar pînă atunci să amendeze Codul electoral, astfel încît în scrutinul din toamnă a.c. să poată participa și să aibă șanse reale de a accede în parlament atît candidații de pe listele de partid, cît și candidații independenți.

De ce partidele politice au frică de concurenții electorali – candidații independenți?

Primul articol din Legea cu privire la alegerile de deputați ai poporului ai RSS Moldovenești prevedea că alegerile deputaților poporului ai RSSM se vor efectua în baza sistemului electoral majoritar [9]. Conform art. 15 din legea menționată, pe teritoriul Republicii Moldova s-au constituit 380 de circumscripții uninominale.

După cum am menționat mai sus, inițial am avut parte de un sistem majoritar uninominal, ca ulterior să fie adoptată o decizie echilibrată, logică și judicioasă, prin care se introduce sistemul electoral al reprezentării proporționale limitate (propunerea unor liste de candidați într-un șir de circumscripții), stabilind un prag de reprezentativitate de 4% pentru toți concurenții electorali, exceptînd candidații independenți. În temeiul art. 6 și 58 alin. (3) din Legea nr. 1609-XII din 14 octombrie 1993 privind alegerea Parlamentului [10], candidatul independent va fi declarat ales dacă numărul de voturi valabil exprimate pentru el se încadrează în lanțul descrescător. Deci, pragul electoral nu se aplica candidaților independenți, ci numai pentru formațiunile politice care urmau să acumuleze peste 4 la sută din voturile alegătorilor.

Astfel, conchidem că pînă la adoptarea Codului electoral,

legislația în materie electorală era una într-adevăr democratică și garanta aplicabilitatea principiului reprezentativității, candidații independenți avînd șanse reale de a accede în Parlament.

Odată cu intrarea în vigoare a Codului electoral au fost observate mai multe lacune și ambiguități, chiar și unele stațiuni neconstituționale (de ex.: *punerea în aplicare*). De asemenea, menționăm că Parlamentul a admis o eroare la stabilirea pragului electoral pentru candidații independenți. Dar mai uluitor este că în codul apărut în lumină, art. 86 a fost expus într-o variantă diferită de cea votată de forul legislativ. Luînd în considerație discrepanța dintre varianta votată și redacția finală a art. 86, precum și necesitatea asigurării unității de aplicare a prevederii legale la numărarea și atribuirea mandatelor pentru confirmarea rezultatelor alegerilor parlamentare din 22 martie 1998, Comisia Electorală Centrală permanentă a solicitat Parlamentului interpretarea articolului menționat. Parlamentul Republicii Moldova, prin Hotărîrea nr. 1508-XIII din 18 februarie 1998 [11], a interpretat norma în favoarea partidelor politice, astfel dezavantajînd candidații independenți pentru care a fost lăsat același prag de reprezentare de 4 % ca și pentru formațiunile politice.

Dar opinia noastră a fost susținută de Raportul Comisiei Electorale Centrale despre desfășurarea alegerilor Parlamentului Republicii Moldova din 22 martie 1998, aprobat prin hotărîrea CEC nr. 382 din 29 martie 1998, care menționa că au fost depistate lacune ale cadrului legislativ în problema minorităților naționale și reprezentarea lor în parlament, precum și pragul exagerat de 4 % pentru candidații independenți, care era în discuție la Curtea Constituțională.

Deci, Parlamentul intenționat nu a dorit să-și recunoască greșala

comisă și a continuat să persevereze în nerozie, interpretînd eronat norma legală printr-o hotărîre a sa, precum că pragul de reprezentare de 4% este unic pentru toți, inclusiv pentru candidații independenți. Regretăm faptul că și Curtea Constituțională, prin Hotărîrea nr. 15 din 27.05.1998 cu privire la controlul constituționalității unor prevederi din Codul electoral și din Hotărîrea Parlamentului nr. 1508-XIII din 18 februarie 1998, a recunoscut aceste prevederi constituționale [12]. Totodată, Curtea Constituțională, prin Hotărîrea nr. 15 din 27 mai 1998, a stabilit că Parlamentul este unicul organ în măsură să adopte orice tip de scrutin sau modalitate de atribuire a mandatelor de deputat. Astfel, rămîne la discreția organului legislativ să decidă care sistem electoral să fie aplicat: majoritar, proporțional sau mixt și care să fie pragul electoral pentru concurenți. În opinia Curții Constituționale, opțiunea pentru o variantă sau alta și consfințirea ei în legea electorală depinde de situația social-politică din țară, de nivelul de dezvoltare a sistemului politic din societate. Curtea, rămînînd fidelă propriei jurisprudențe, a reiterat că stabilirea pragului electoral, modalitatea de atribuire a mandatului de deputat, cotele de participare a cetățenilor la orice tip de scrutin, condițiile de valabilitate a rezultatelor acestuia **constituie probleme de oportunitate, care fac resortul exclusiv al Parlamentului, nereprezentînd probleme de constituționalitate**, opinie expusă clar în ulterioarele hotărîri și decizii ale sale.

Cu toate modificările aduse Codului electoral, pragul electoral pentru candidații independenți stabilit de Parlament inițial de 4%, ulterior micșorat pînă la 3 % și actualmente pînă la 2% este și rămîne o discriminare crasă a acestora în raport cu partidele politice și, respectiv, cu candidații de pe listele acestora.

Revenind la intenția noastră de a aduce la normalitate o nedreptate din Cod, propunem o soluție simplă, oferind cetățenilor o șansă reală de a avea în viitoarea legislatură un parlament într-adevăr reprezentativ. Astfel, **prin micșorarea pragului electoral pentru partidele politice de la 6 la 4%, pentru blocuri de la 9 la 7% și, respectiv, de la 11 la 9%, iar pentru candidații independenți de la 2 la 1%,** vom avea o șansă reală ca Parlamentul de legislatură a XX-a să fie unul realmente reprezentativ. *O soluție genială este întotdeauna și una foarte simplă.*

În acest scop, propunem expunerea art. 86 alin.(2) din Codul electoral în următoarea redacție:

„Pragul minim de reprezentare constituie următoarele proporții din voturile valabil exprimate în ansamblu pe țară:

- a) pentru un partid, o organizație social-politică – 4 la sută;
- b) pentru un bloc electoral format din 2 partide și/sau organizații social-politice – 7 la sută;
- c) pentru un bloc electoral format din 3 și mai multe partide și/sau organizații social-politice – 9 la sută;
- d) pentru un candidat independent – 1 la sută”.

Totodată, menționăm necesitatea efectuării modificărilor respective în art. 87 alin. (2) și (3), unde cifra „2” se substituie prin cifra „1”.

Deci, numai în urma acestor amendamente aduse la Codul electoral avem șansa ca principiul reprezentativității să devină unul efectiv, și nu iluzoriu și declarativ. De asemenea, în acest caz nu va fi nevoie de elaborarea unei metodologii de delimitare a circumscripțiilor electorale, deoarece toți candidații, inclusiv candidații independenți, se aleg pe o singură circumscripție națională.

Deși art. 13 a suportat 22 de modificări, iar art. 27 a suportat 26 de modificări, considerăm că perfecțiunea nu are limite, iar din partea autorităților publice așteptăm să dea dovadă de mai

multă prudență, consecvență și voință la amendarea unor dispoziții ale normelor legale, astfel încât să evite pe cât este posibil erorile în actele oficiale.

Printre altele, dorim să mai remarcăm unele inconsecvențe conținute în Cod. Referindu-ne la statuările expuse în versiunea rusă în art. 13 alin. (3) lit. a) din Codul electoral, sintagma „viceprim-miniștrii” nicidecum nu poate fi tradusă „первые заместители премьер-министра”, ci mai degrabă „заместители премьер-министра”.

La art. 27 alin. (1) sintagma „municipiilor Chișinău și Bălți” urmează a fi exclusă, deoarece aceeași normă conține sintagma „circumscripțiile electorale care corespund hotarelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul doi ale Republicii Moldova”, iar în temeiul art. 4 alin (4) din Legea nr. 764-XV din 27 decembrie 2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, municipiul Chișinău și municipiul Bălți (din 2012, inclusiv cu aportul subsemnatului) sînt unități administrativ-teritoriale de nivelul II.

La art. 94 alin. (1) și (2) observăm o necorelare cu statuările de la art. 93 alin. (3) din Codul electoral. Astfel, pentru ca scrutinul parlamentar să fie considerat unul valabil, urmează ca alegătorii să se prezinte la urnele de vot în proporție de cel puțin 1/3 din numărul alegătorilor incluși pe lista electorală. Dacă alegerile au fost declarate de către CEC nevalabile, alegătorii sînt așteptați la urnele de vot peste două săptămîni pentru votare repetată (art. 93), iar acestea (alegerile) se consideră valabile indiferent de numărul de alegători care a participat la vot. Deci, sintagma „nevalabile sau” nu-și mai are rostul în dispozițiile alineatelor (1) și (2) din articolul 94 din Codul electoral.

Concluzii, Republica Moldova, fiind un stat suveran și independent, respectînd recomandările *Codului bunelor practici în materie*

electorală [13], poate să amendeze legislația electorală fără a distorsiona sistemul electoral în ansamblu. Astfel, prin derogare de la prevederile pct. 2 b din *Linile Directoare*, adoptate de Comisia de la Veneția la cea de-a 51-a sesiune plenară (Veneția, 5-6 iulie 2002), pct. 63-65 din *Raportul Explicativ*, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 52-a sesiune plenară (Veneția, 18-19 octombrie 2002), și în coroborare cu prevederile pct. 59 din Raport, unde este statuat faptul că alegerile nu sînt desfășurate în vacuum, ci în contextul unui sistem electoral specific și al unui sistem dat de partide, Parlamentul Republicii Moldova este în drept să reducă pragul de reprezentativitate atît pentru partidele politice, blocurile electorale, cît și pentru candidații independenți. Deci, numai în cazul micșorării pragului electoral de reprezentativitate pentru toți concurenții electorali, inclusiv pentru candidații independenți, această derogare își va găsi sprijin și credibilitate în fața alegătorului.

Prin urmare, stabilitatea regulilor trebuie să fie astfel asigurată încît să excludă orice suspiciune de manipulare. Altfel spus, micșorarea pragului de reprezentativitate numai pentru partidele politice și blocurile electorale poate fi – și va fi – considerată de către alegător o tentativă de manipulare a acestuia. De aceea trebuie evitate nu numai manipulările în favoarea partidelor, ci înseși tentativele de manipulare. Considerăm oportune și necesare propunerile noastre, pentru a acorda șanse reale și eficiente tuturor concurenților electorali de a accede în parlament, astfel încît Parlamentul de legislatură a XX-a să devină într-adevăr unul reprezentativ. Apropo, pentru implementarea acestui proiect de lege nu sînt necesare resurse financiare suplimentare din bugetul de stat.

Reieșind din cele relevate supra, subsemnatul propune pentru discuții publice un proiect *de lege ferenda*.

Proiect

LEGE

pentru modificarea Codului electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articol unic. – Codul electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 81, art. 667), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La art. 13 alin. (3) lit. a) în versiunea codului în limba rusă, sintagma „первые заместители премьер-министра” se substituie prin „заместители премьер-министра”.

2. La art. 27 alin. (1) sintagma „municipiilor Chișinău și Bălți,” se exclude.

3. La art. 86 alin. (2):

lit. a), cifra „6” se substituie prin cifra „4”;

lit. b), cifra „9” se substituie prin cifra „7”;

lit. c), cifra „11” se substituie prin cifra „9”;

lit. d), cifra „2” se substituie prin cifra „1”.

4. La art. 87 alin. (2) și (3), cifra „2” se substituie prin cifra „1”.

5. La art. 94 alin. (1) și (2), cuvintele „nevalabile sau” se exclud.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Igor CORMAN

Nr. ____ Chișinău, __ 2014

Referințe bibliografice

1. *Constituția Republicii Moldova*, adoptată la 29 iulie 1994.

2. *Legea nr. 25-XVII din 15.06.2009 pentru modificarea Codului electoral nr.1381-XIII din 21 noiembrie 1997*. <http://lex.justice.md/md/331629/> (accesat 19.04.2014).

3. *Legea nr. 119 din 18.06.2010 pentru modificarea și completarea Codului electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997*. <http://lex.justice.md/md/335036/> (vizitat la 19.04.2014).

4. *Raportul Final al Misiunii de Observare a Alegerilor OSCE/BIDD* privind alegerile parlamentare anticipate din 28.11.2010 // www.e-democracy.md.

5. Pct. 64 și 65 ale *Raportului explicativ (Codul bunelor practici în materie electorală)*, adoptat de Comisia de la Veneția, 18-19 octombrie 2002, stabilește necesitatea evitării modificării sistemului de scrutin cu cel puțin un an înainte de alegeri, întru evitarea nu doar a manipulărilor în favoarea partidului la putere, ci a înșeși tentativelor de manipulare.

6. Art. 87 din *Codul electoral nr. 1381-XIII din 21.11.1997*.

7. *Legea nr. 94 din 19.04.2013*

pentru modificarea și completarea unor acte legislative. <http://lex.justice.md/md/347506/> (vizitat la 19.04.2014).

8. *Legea nr. 108 din 03.05.2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative*. <http://lex.justice.md/md/347864/> (vizitat la 19.04.2014).

9. *Legea cu privire la alegerile de deputați ai poporului ai RSSM*. În: *Veștile Sovietului Suprem și ale Guvernului RSSM*, 1989, nr. 11, art. 270.

10. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=310863> (vizitat la 19.04.2014).

11. Hotărîrea Parlamentului nr. 1508-XIII din 18.02.1998 *privind asigurarea unității aplicării unor prevederi din Codul electoral pe întreg teritoriul republicii în campania electorală, la numărarea și atribuirea mandatelor; la confirmarea rezultatelor alegerilor în Parlamentul de legislație a XIV-a*.

12. Hotărîrea Curții Constituționale nr. 15 din 27.05.1998 *cu privire la controlul constituționalității unor prevederi din Codul electoral și a Hotărîrii Parlamentului nr. 1508-XIII din 18 februarie 1998*. Opinia

separată a unui judecător al Curții Constituționale.

13. <http://www.e-democracy.md/files/elections/venice-code-good-practice-19-10-2002-ro.pdf> (vizitat la 19.04.2014).